

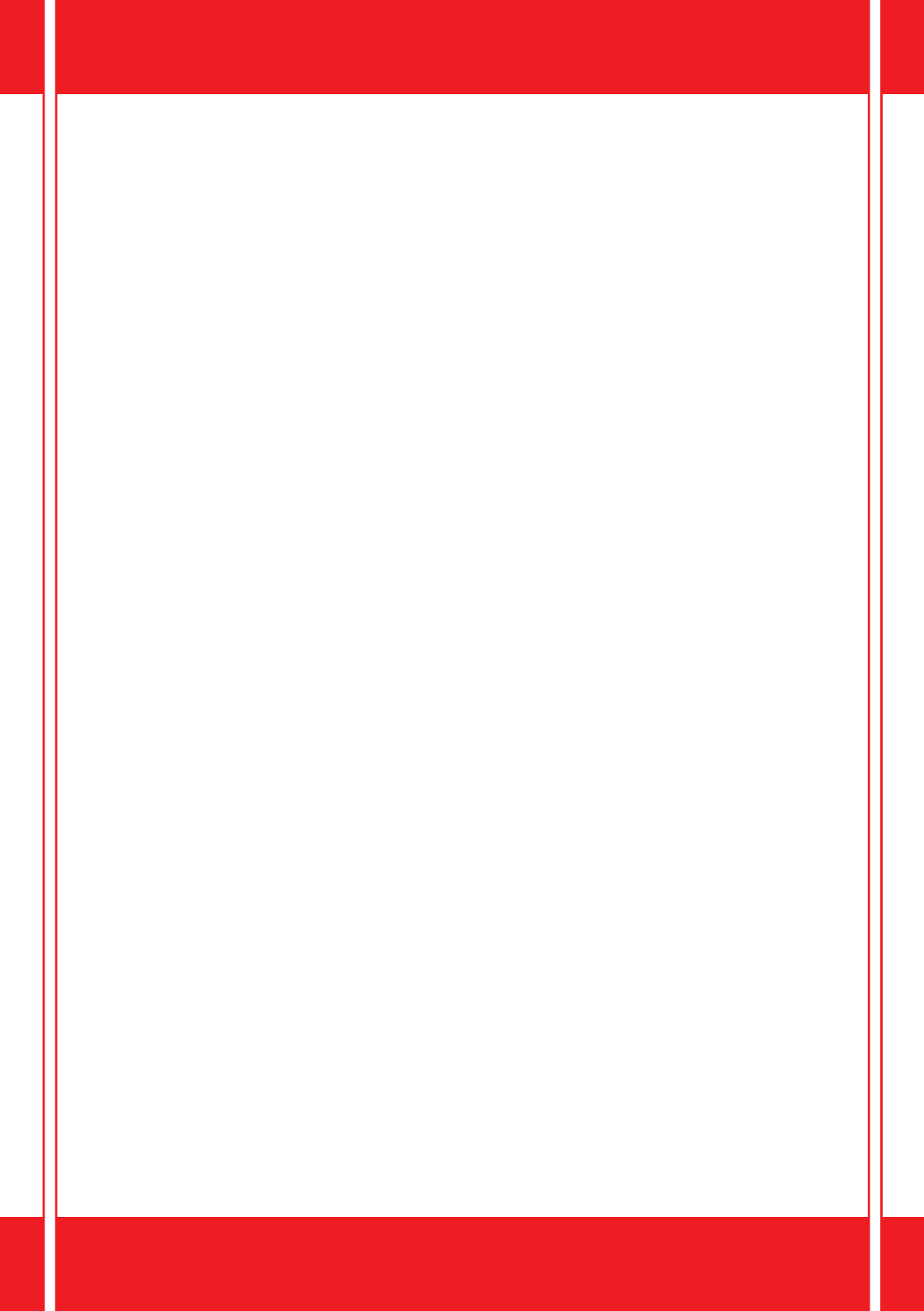
**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
YARGITAY BAŞKANLIĞI**

YARGITAY'IN KURULUŞUNUN 150. YILI KONUŞMASI

İsmail Rüştü CİRİT
Yargıtay Birinci Başkanı

6 Mart 2018

“YARGITAY’IN KURULUŞUNUN 150. YILI KONUŞMASI”

**Saygıdeğer Misafirler,
Değerli Katılımcılar,
Kıymetli Basın Mensupları,**

Öncelikle, Yargıtay’ın 150’nci kuruluş yıldönümü vesilesiyle düzenlediğimiz Sempozyum’da sizlerle bir arada olmaktan onur ve memnuniyet duyduğumu ifade etmek istiyorum. Davetimizi kabul edip Sempozyumumuza katılan yüksek mahkeme başkanlarımıza, yurt dışından gelen seçkin konuklarımıza, Ülkemizin yetiştirdiği müstesna bilim insanlarımıza, uluslararası kuruluşların çok değerli temsilcilerine, kıymetli hukukçu meslektaşlarıma ve basın mensuplarına saygılarımı sunuyorum.

Bugün, 17 ülkeden gelen birbirinden değerli toplam 92 konuğumuzu ağırlamaktan dolayı son derece kıvançlıyız. Afrika, Asya ve Avrupa olmak üzere, üç kıtadan gerçekleşen yüksek mahkeme temsilcilerinin bu katılımı, “dostlukların zaman ve mekânla sınırlı olmadığını” göstermesi bakımından, bizim için ayrı bir anlam taşıyor. Yargıtay’ın kuruluşunun 150’nci yılını büyük bir kıvanç ve mutlulukla kutladığımız bugün, bizleri yalnız bırakmayan çok kıymetli dostlarımıza bu vesileyle hepinizin huzurunda teşekkür ederim. Hepiniz hoş geldiniz.

Yargıtay'ın Kuruluşu

Yargıtay'ın tarihsel temelini, 6 Mart 1868'de, Osmanlı Padişahı Sultan Abdulaziz'in iradesiyle kurulan ve adli yargı kararlarını son ve en üst mercii olarak inceleyen Divan-ı Ahkâm-ı Adliye oluşturmaktadır. Divan-ı Ahkâm-ı Adliye Nizamnamesi Esasinde (01.04.1868-8 Zilhicce 1284) Divan-ı Ahkâm-ı Adliye'nin kuruluş amacı şu şekilde açıklanmıştır: “Halkın haklarının güven altına alınması konusunda padişahın her zaman ve aralıksız gösterdiği çabalar sonucunda adalet işlerinin, yürütmeden ayrılarak yargılamanın güvenliğe ve bağımsızlığa kavuşturulması, padişah katında doğru ve uygun görülmuş bulunduğundan onun izni ile kanuni davalar için en büyük mahkeme olarak Divan-ı Ahkâm-ı Adliye kurulmuştur.”

Yargıtay'ın kuruluşundan önce, idari ve adli yetkiler, “Meclis-i Valây-ı Ahkâm-ı Adliye” adlı bir kurulun elinde toplanmıştı. Bu kurul, hem adli işleri hem de mülki işleri inceleyip sonuçlandırıyordu. Yargı yetkisinin yürütmeden ayrılmamış olması, ülkenin içinde ve dışında mahkemelere karşı güvensizlik meydana getirdi. Devletin bağımsızlığını ve hatta varlığını tehlikeye düşüren bu durumun bir an önce düzeltilmesi, kanunların yenilenmesi ve mahkemelerin yeniden düzenlenmesi suretiyle Yargı Kurullarına güven ve itibar sağlanması dönemin hükümeti tarafından zorunlu görüldü. Tanzimat başlangıcı göz önüne alınırsa, zaten bu alanda otuz yılı aşan bir gecikme vardı. Hükümetin hazırlamış olduğu “Takrir-i Alî” 6 Mart 1868 tarihinde Padişah tarafından onaylandı. Bu şekilde, Devlet ve Ülkece kişi hakları ve güvenlikleri bakımından en lüzumlu yeniliklerden biri olan hukuk işleri, mülki işlerden ve yürütme ile ilgili hükümetten ayrıldı. O güne kadar “Meclis-i Valây-ı Ahkâm-ı Adliye”nin görevlerinden biri olan davaların temyiz yolu ile incelenmesi bu meclisten alınarak, “Divan-ı Ahkâm-ı Adliye” adı ile yeni divana verildi. Geri kalan işler de bundan böyle (Şura-yı Devlet) adı ile anılacak olan Meclis-i Valânın uhdesinde kaldı. Sonuç itibarıyla, Yargıtay'ın kuruluşundaki temel düşüncenin “kuvvetler ayrılığı” ilkesi olduğunu söylemek mümkündür.

Şura-yı Devlet Başkanlığına Tuna Valisi Mithat Paşa, Divan-ı Ahkâm-ı Adliye Başkanlığına da yine bu göreve layık olması, üstün zekası ve derin bilgisi sebebiyle Halep Valisi Ahmet Cevdet Paşa getirildi. Divan-ı Ahkâm-ı Adliye, esas tüzüğünün Padişah tarafından onandığı 1 Nisan 1868 tarihinde görevine başlamıştır.

18 Haziran 1879 tarihli Nizami Mahkemelerin kuruluşu kanunu ile “Mahkeme-i Temyiz” adını alan Yüksek Mahkeme, 1922 yılına kadar çalışmalarına İstanbul’da devam etmiştir. Ancak Anadolu’da Milli Mücadelenin başlaması ve Milli Hükümet’in kurulması üzerine 8 Haziran 1920’de Sivas’ta bir Temyiz Heyeti kurulmuştu. Bu şekilde, Türkiye’nin işgal altında olduğu yıllarda aynı anda iki temyiz mahkemesi görev yapmıştır. Kurtuluş Savaşının kazanılması ve düşmanların yurdumuzdan temizlenmesi üzerine, Sivas’taki Temyiz Mahkemesi’nin yargı yetkisi istisnasız şekilde tüm yurt düzeyinde kabul edildi. Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte Eskişehir’e nakledilen Temyiz Mahkemesi, 1935 yılında Ankara’ya taşınmış olup, halen görevini Ankara’da sürdürmektedir.

Ankara’da Kızılay ve Bakanlıklar bölgesinde yoğunlaşan 6 binada yargı görevini yerine getirmeye çalışan Yüksek Mahkememiz için bugün son derece anlamlı bir gündür. Toplumun adalete ilişkin haklı beklentilerini karşılamak, hiç şüphe yok ki uygun fiziki şartlarda çalışmayı gerektirmektedir. Yargıtay’ın vermiş olduğu adalet hizmetinin daha etkin, verimli, ekonomik ve bütüncül bir şekilde yürütülebilmesi için bugün yeni Yargıtay binasının temelini atacağız. Yüksek mahkemelerin çağımızda yeniden tanımlanan rollerine uygun olarak, gelecek nesillerin hukukun üstünlüğü ve adalet bilincini bu mekânda sağlanan imkânlarla daha da güçlendireceğiz.

Kurulduğu günden bu yana, başta kurucumuz Ahmet Cevdet Paşa olmak üzere, Yargıtay’da faziletli, bilgili, anlayışlı, vicdanlı, derin görüşlü, yüksek ahlâklı, hayatlarını hukuka adayan hâkimler görev almıştır. Kendilerini minnetle, şükranla ve saygıyla yâd ediyor, hayatta olanlara da sağlık ve esenlikler diliyorum.

Hukuk İnsanlığın Ortak Mirasıdır

Bizler! Hepimiz! İnsanlık ailesinin birbirine eşit ve birbiriyle aynı değerde olan fertleriyiz. Adaletin ve insan haklarının herkes için eşit şekilde sağlandığı **“evrensel bir hukuk kültürü”** oluşturmaliyiz. Bir yerde haksızlık, hukuksuzluk varsa, her yerde olabilir. Bu sebeple, daha çok bir araya gelmeli ve amaçladığımız **“evrensel bir hukuk kültürü”** idealine doğru güvenle ilerlemenin çarelerini elbirliğiyle aramaliyiz.

Evrensel hukuk kültürünü oluşturan kavramlara ve bu kavramların çekirdeğinde yer alan değerlere tarih boyunca çok farklı coğrafyalardan, pek çok medeniyet katkı sağlamıştır. Daha açık ve kısa bir şekilde ifade etmek gerekirse,

“demokrasi”, “hukukun üstünlüğü” ve “insan hakları” insanlık tarihinin kültür ocağından çıkan kavram ve değerlerdir. Hiçbir devletin, coğrafyanın ya da ideolojinin tekelinde değildir. Bu değerlerin düşünsel temellerini Mevlana’nın Mesnevisi’nde ve Yunus Emre’nin “yaradılanı sev, yaradandan ötürü” sözünde bulabilirsiniz.

Özellikle devletin temeli olan “adalet” kavramının bilinmediği veya öneminin vurgulanmadığı bir uygarlık düşünemiyorum. Tarih boyunca, adil olmayı başarabilen ve güçlü bir adalet sistemi kuran devletlerin uzun ömürlü olması ve yüzyıllarca varlıklarını sürdürebilmeleri tesadüf değildir¹.

Ömer Hayyam’a göre “adalet, kâinatın ruhudur.”

Ali Semerkandi’ye göre, “Yeryüzü ve gökler adalet sayesinde ayakta durur.”

Mevlana’ya göre ise adalet, “her şeyi yerli yerine koymaktır. Gülü sulamak adalet, dikenı sulamak zulümdür.”

Adaletin bekası ile ilgili olarak, “Adalet mülkün temelidir.” sözü, Türkiye’deki tüm adliye salonlarının başköşesinde yer almaktadır.

Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmet’e göre, “Kadının rüşvet aldığı gün devlet ölür.”

Kutadgu Bilig’e göre, “Adalet göğün direğidir, o yıkılırsa gökyüzü yerinde duramaz.”

Atatürk’e göre, “İstiklal, istikbal, hürriyet, her şey adaletle kaimdir.”

Yüksek Mahkemelerin Tarihsel İşlevi

Bilindiği üzere, tarihsel ve kurumsal olarak yüksek mahkemelerin, hukukun tüm ülkede eşit şekilde uygulanmasını sağlamak ve hukuki denetim yapmak üzere iki temel işlevi vardır. En üst derecedeki yüksek mahkemeleri karakterize eden asıl unsur, hukuki denetim yapmanın ötesinde, “*hukukun ülkede eşit şekilde uygulanmasını sağlamaktır*”. Zira bir yüksek mahkeme kararı; sadece o davanın taraflarına yönelik “subjektif bir işlev” ile sınırlı değildir. Yüksek mahkeme kararlarının, herkese yönelik olması sebebiyle “objektif bir işlevi” de vardır.

¹ Roma ve Osmanlı İmparatorluğu iyi bir adalet sistemi kurabildikleri için uzun yaşamışlardır. İyi bir adalet sistemi kurmayı başaramayan Hunlar ve Moğollar uzun ömürlü olamamıştır.

Bu işlev, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenmiş olan “Kanun önünde eşitlik” ilkesinin bir sonucudur. Bir hukuk kuralı, yurdun bir bölgesinde farklı, başka bir bölgesinde farklı uygulanırsa, eşitlik ilkesi ihlal edilir. Aynı düşünceyle, bir hukuk kuralının benzer olaylarda değişik biçimlerde yorumlanması da eşitlik ilkesini bozar ve bireylerin hukuk sistemine olan güven duygusunu zedeler. Adalet duygusunun gevşediği ve önemini kaybettiği dönemlerde, toplumların nasıl bir çöküş yaşadığına tarih birçok kez tanıklık etmiştir. İşte bu sebeple, Yargıtay'ın en önemli görevi ve topluma karşı en büyük sorumluluğu, hukuki güvenliği, kanun önünde eşitliği ve hukuki öngörülebilirliği sağlamak amacıyla içtihat birliğini gerçekleştirmektir. Kuruluşumuzun 150'nci yılında, Anayasamızın ve hukukun genel ilkelerinin bizlere yüklediği son derece kritik olan bu sorumluluğun idrakindeyiz.

Yüksek Mahkemelerin Tarihsel Süreç İçinde Üstlendikleri Yeni Roller

Yargıtay'ın başlıca kuruluş amaçlarından biri hukuki denetim yaparak içtihat birliğini sağlamak olmakla birlikte, 1868 yılından bu yana dünyada ve ülkemizde hukuk sistemi oldukça gelişmiş ve yüksek mahkemeler ilave roller de üstlenmeye başlamıştır. Uluslararası belgelerde, çağdaş toplumun adaletle ilişkin beklentilerinin karşılanması konusunda yüksek mahkemelerin “açıklık ve duyarlılık göstermeleri”nin önemi vurgulanmaktadır. Demokratik toplumlarda yüksek mahkemeler evrensel düzeyde kabul edilen en ileri adalet standartlarını uygulamalı, bu amaçla adalet politikalarına katkı sağlayarak gerektiğinde yol gösterici olmalıdır. Yüksek mahkemelerin tarihsel süreç içinde gelişen eğitici görevi, Yargıtay'ın da kendisini sürekli yenilemesini ve adaletle ilişkin sorunların çözümü için yeni ve evrensel stratejiler geliştirmesini zorunlu kılmıştır.

a) Halkın yargıya olan güveninin yükseltilmesi

Kamusal alanlar, insanların kişisel ya da grup çıkarlarını, görüşlerini, hayata bakış açılarını bir kenara bırakıp, sadece kamu hizmetinin daha iyi işlemesi için zaman ve emeklerini harcadıkları ortamlardır. Yargı mensupları için ise “kamusal alan”, kendisini mesleğine adanmak, mesleği ile özdeşleşmek ve halkın yargıya olan güvenini en üst seviyede tutmak için yoğun çaba sarf etmek anlamına gelmektedir. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı, Anayasa'nın yargı mensuplarına

bir lütfu değil, halkın güvenine layık olunarak kazanılacak bir konumdur. Bu güven, yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığın en önemli teminatıdır. Daha açık bir anlatımla, toplumun yargıya güven duymadığı bir hukuk sisteminde, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı sağlanamaz.

Toplumun yargıya güven duyması, ne kendiliğinden oluşan tesadüfi bir algıdır ne de subjektif ve konjonktürel bir durumun ifadesidir. Kamunun adalet sistemine duyduğu güven, yargı organının büyük bir özveri ile sistematik şekilde çalışıp elde edilebileceği bir sonuçtur. Bu konuda hiçbir şey yapmadan toplumun yargıya güvenmesini veya mevcut güveninin artmasını beklemek büyük bir gaffettir.

Taşıdığı bu yüksek sorumluluk bilinciyle Yargıtay, yargının temel öğeleri olan “yargı etiği, şeffaflık ve yargıya güven” temalarına öncelik vermiş olup, ulusal ve uluslararası alanda çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda, geçtiğimiz yıl içinde Yargıtay üyeleri ile tetkik hâkimleri, Yargıtay Cumhuriyet savcıları ve Yargıtay personeli için üç ayrı etik ilkeler bütünü hazırlanmıştır. Kolektif etik anlayışıyla hazırlanan Yargıtay Etik İlkeleri’nin layıkıyla uygulanması sonucunda toplum vicdanında hak ettiği yeri bulacağı şüphesizdir.

b) Yargının, yargı süreçleri konusunda öğrencileri bilgilendirmesi

Hukukun üstünlüğüne ve yargının görevine saygıyı artırmak ve pekiştirmek, hukuk ilkeleri ve birey haklarının nesiller boyunca anlaşılmasına bağlıdır. Bu nedenle İstanbul Bildirgesi’nin 9’uncu maddesinde yargının, okullarda ve üniversitelerde, yargı sürecinin anlaşılmasına ve şeffaflığın artırılmasına yönelik programları desteklemesi ve bu programlara katılması öngörülmüştür. Anılan programlar, yargı sistemi ve işleyişi hakkındaki bilgisizliğin ve yanlış kanıların önlenmesine veya düzeltilmesine katkı sağlar. Hukuk klinikleri çalışmaları ile Yargıtay, hukuk öğrencilerine ulaşmakta, geleceğin hukukçularının eğitim programlarına özellikle yargı etiği ve adalet yönetimi konularında destek sağlayarak, etkin bir rol oynamaktadır.

c) Yargının, halka ulaşım programlarını desteklemesi

İstanbul Bildirgesinde açıkça ifade edildiği üzere, şeffaflık, duruşmayı izleyenlere oturacak yer göstermekten ibaret değildir. Hatta salt mahkeme

kararlarına ve işlemlerine erişim de şeffaflığın sağlanmasında yeterli kabul edilemez. Bu temel gereklilikler dışında, adaletin kalitesi ve verimliliğini artırmak üzere mahkemelerin işleyişi ve yargının faaliyetleri hakkında bilgilerin yayınlanması, halkın yargıya güvenini olumlu yönde etkiler. Bu sebeple, hukuk fakülteleri ile yürüttüğümüz hukuk kliniği çalışmasının hedef kitlelerinden biri de toplumdur.

d) Yüksek mahkeme kararlarının düzenli şekilde yayınlanması

Yüksek mahkeme kararlarının emsal nitelikte olduğu hukuk sistemlerinde, toplumun kararlara erişimi sağlanamazsa hâkimler, avukatlar, kişiler ve kurumlar hukukun nasıl işlemesi gerektiği konusunda açıkça anlaşılır rehberlikten yoksun kalırlar. Kararların yayınlanması; halkın, basın, sivil toplum kuruluşlarının, avukatların, hâkimlerin ve hukukçu akademisyenlerin yüksek mahkeme kararlarını incelemesine imkân tanır. Özellikle emsal nitelikteki içtihatların yayınlar yoluyla kamunun incelemesine tabi tutulması, aynı zamanda kanunların uygulanmasını düzenli hale getirir, yargı kararlarını daha tahmin edilir ve tutarlı kılarak adaletin kalitesini artırır. Kanunların ve hukuki ilkelerin tutarlı biçimde yorumlanması, adaletin adil yönetiminin ayrılmaz bir bileşenidir. İstanbul Bildirgesi'nin 8'inci maddesinde veciz şekilde açıklanan bu görüşe uygun olarak Yargıtay'ın tüm kararları iki yıldan beri kamunun erişimine açılmıştır.

e) Yüksek mahkemelerin kurumsal iletişim stratejisinin oluşturulması

İstanbul Bildirgesi'nin 11'inci maddesinde belirtildiği üzere, mahkemeler, davalar hakkında yalan yanlış ve sansasyonel haberler yapılmasından iyi etkilenmezler. Nitekim basında kötü veya yanlış haberler yapılması, halkın yargıya olan güvenini sarsabilir ve yargının bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlüğü konusunda kuşku yaratabilir. Basın, adaletin yönetimi hakkında bilgi toplamak ve iletme, haber ve yorum yapmaktan sorumludur. Gazetecilerin, mahkemeler tarafından veya mahkemelerle işbirliği halinde eğitilmesi, kötü haberciliğin azalmasına katkıda bulunabilir. Sonuç olarak, basının adil ve dengeli bir şekilde bilgilendirilmesi ve bu şekilde toplumun yansız ve doğru haber alma hakkının güvence altına alınması, toplumun yargıya güven duyması bakımından son derece etkilidir. Bu nedenle, yüksek mahkemelerin doğru yapılandırılmış bir kurumsal iletişim stratejisine ihtiyaçları vardır.

f) Yargının, halkın memnuniyetini ölçmesi ve bu yolla adaletin kalitesini artırmaya çaba göstermesi

İstanbul Bildirgesi'nin 12'nci maddesinde açıkça belirtildiği üzere, yargı, halkın memnuniyetini ölçmeli ve bu yolla adaletin kalitesini artırmak amacıyla sürekli bir çaba göstermelidir. Adaletin gerçekleştirilmesine ilişkin halkın memnuniyet seviyesini ölçmenin çeşitli araçları vardır. Akademisyenlerin ve medyanın katkılarına duyarlı olmanın yanı sıra, yargı, mahkeme kullanıcılarının geri bildirim vermelerini teşvik etmelidir. Karşılaşılan zorluklar ve adalet sisteminin işleyişini iyileştirmeye yönelik alınan önlemleri de içeren, yıllık faaliyet raporunun yayınlanması, halkın yargıya güvenini artıracak önlemlerden biridir. Bu konuda oluşturulmakta olan özel bilgisayar yazılımları ile Yargıtay'a gelen iş sahiplerinin memnuniyet düzeylerinin ölçülmesine ilişkin çalışmalar son aşamaya gelmiş bulunmaktadır.

g) Adalet politikalarının oluşumuna aktif katkı sağlanması

Yüksek mahkemeler, sadece temyiz edilen dosyalar hakkında karar verilen yerler değildir. Bilakis, adalet sisteminin işleyişinden kaynaklanan hataların düğümlendiği son noktadır. Bu nedenle yüksek mahkemeler, adaletin genel işleyişine ilişkin en doğru ve zengin bilgilere sahip olup, en isabetli gözlemleri yapacak konumdadırlar. Edindikleri bu bilgileri ve yargının genel işleyişine ilişkin çözüm önerilerini tüm adalet aktörleri ve toplumla paylaşarak, adalet politikalarına katkı sağlamalıdırlar. Bu kapsamda Yargıtay, uzlaştırma ve arabuluculuğun gelişmesi, “not sistemi”ne geçilmesi, adli kalitenin yükseltilmesi, bölge adliye mahkemelerinin kurulması, yargı etiğinin yaygınlaştırılması gibi pek çok önemli konuda aktif şekilde çalışmakta ve sorumluluk almaktadır.

Yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığım yüksek mahkemelerin tarihsel süreç içerisinde gelişen rollerine uygun olarak Yargıtay, yeniden yapılandırma çalışmalarını sürdürmektedir. Bu vesileyle çalışmalarımıza çok önemli katkılarını esirgemeyen Ülkemizdeki adalet aktörlerine, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programına (UNDP) ve Avrupa Konseyi'ne teşekkür ediyorum. Sürmekte olan reform çalışmalarının sonuçlarını almaya başladığımız bir dönemde olmamızdan dolayı da son derece mutluyum. Bu çalışmalara destek olan Yargıtay ailesinin tüm fertlerine de bu vesileyle teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Yargı Bağımsızlığı ve Kuvvetler Ayrılığı

İnsan haklarının, demokrasinin ve hukuk devletinin en önemli güvencelerinden biri, “kuvvetler ayrılığı” ilkesidir.

Kuvvetler ayrılığı ilkesi, özünde yargı organının, yasama ve yürütme organının müdahalelerine karşı yargı bağımsızlığının korunmasını öngörür. “Yargı bağımsızlığı” tüm çağdaş anayasalarda ya da kanunlarda yer alan temel bir prensip olduğu gibi, ulusal ve uluslararası düzeydeki etik ilkeler arasında da birinci sırada yer alır. Yargının bağımsızlığı devlet tarafından güvence altına alınmalı ve anayasada veya kanunlarda düzenlenmelidir.

Yargı bağımsızlığına ilişkin anayasal hükümlerin kabul edilmiş olması kendiliğinden bağımsız bir yargı oluşturmaz veya yargının bağımsızlığını sürdürmez. Yargı bağımsızlığı yasama, yürütme ve yargı olmak üzere devletin her üç organı tarafından da benimsenmeli ve korunmalıdır.

Yargıtay Yargı Etiği İlkelerinin 1’inci maddesine göre, “Yargı bağımsızlığı, hukukun üstünlüğünün ön şartı ve adil yargılamanın temel güvencesidir. Bu nedenle hâkim, hem bireysel hem de kurumsal yönleriyle yargı bağımsızlığını yüceltir ve örnek biçimde temsil eder.” Etik ilkeler, kural olarak hâkimlerin davranış standartlarını belirlerler ve onlara bu standartlara uyma yükümlülüğü yüklerler. Bununla birlikte, hâkimlerin bazı etik yükümlülüklerini yerine getirebilme potansiyeli, yasama ve yürütme organının etik ilkeler konusunda gerekli özeni göstermesine bağlı olabilir. Nitekim bu durumu dikkate alan Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri ile Bangalor Yargı Etiği İlkelerinin önsözünde, yargı etiği ilkelerinin “...yasama ve yürütme mensuplarının ... yargıyı daha iyi anlamalarına ve yargıya destek olmalarına yardımcı olmak...” şeklinde bir işlevinin de bulunduğu belirtilmiştir.

Demokrasi ve hukukun üstünlüğü ile insan hakları, ancak kuvvetler ayrılığı ilkesinin uygulandığı yönetim sistemlerinde gerçek anlamına kavuşabilir. Daha açık bir anlatımla kuvvetler ayrılığı ilkesi, demokrasinin, hukuk devletinin ve insan haklarının en önemli teminatıdır.

Kuvvetler ayrılığı ilkesine ilişkin görüşlerin izleri çok eski tarihlere dayandırılabilir ise de, bu ilkeyi somut bir şekilde ifade eden ilk düşünürün Montesquieu olduğu kabul edilmektedir. Kuvvetler ayrılığı ilkesinin, her devletin kültürü, gelenekleri ve anayasasına göre farklı biçimleri görünebilir

ise de özünde değişmeyen husus, özellikle yargının bağımsız olması ve bu bağımsızlığı koruyacak etkin mekanizmaların bulunmasıdır. Temel hak ve özgürlüklerin korunması, yargının, yürütmeden ve hükümetten ayrı ve bağımsız olmasına bağlıdır. Bu tarihsel gerçek, Yargıtay’ın kurum kültürünün de temelini oluşturmaktadır.

Anayasa’nın 9’uncu maddesinde yargı yetkisinin bağımsız mahkemelerce kullanılacağı belirtilmiştir. Anayasanın başlangıç bölümünün 4’üncü paragrafında “Kuvvetler ayrımının, devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak anayasa ve kanunlarda bulunduğu” açıklanmıştır. 1982 Anayasa’sının 9’uncu maddesinde, yargı yetkisi ile ilgili düzenlemenin gerekçesi “yargı yetkisi, fert hak ve hürriyetleri sorununun ortaya çıktığı günden beri kabul edildiği üzere bağımsız organlar tarafından, bağımsız mahkemelerce yerine getirilecektir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Hâkimlik Teminatı

Kuvvetler ayrılığı ilkesinin en temel gereklerinden biri de hâkimlerin seçiminin, atanmalarının ve görevde kalmalarının yürütmenin müdahalesine karşı güvenceli olmasıdır. Hâkimlerin seçim ve kariyerlerine ilişkin kararlar kanunla veya ilgili makamlarca önceden belirlenmiş objektif ölçütlere göre alınmalıdır. Bu tür kararlar alınırken liyakat esası geçerli olmalı ve bu bağlamda, davaları insan onuruna saygı çerçevesinde kanunları uygulamak suretiyle karara bağlamak için gereken ehliyet, nitelik ve beceriler göz önünde bulundurulmalıdır.

AIHM, AIHS’nin 6’ncı maddesinde öngörülen adil yargılanma hakkı çerçevesinde bu konuyu değerlendirmektedir. Yargının devletin diğer organlarından “bağımsız” olduğunun kabul edilebilmesi için, genellikle, diğer şartlara ek olarak, üyelerinin atanma şekli, görev süreleri, hizmet şartları, dış baskılara karşı garantilerin varlığı ve mahkemenin bağımsız bir görüntü sergileyip sergilememesi konuları dikkate alınır.

AIHM, yargı bağımsızlığının dört unsurunu vurgulamaktadır. Bunlar; hâkimlerin atanma yöntemi, görev süresi, bütçe konuları da dahil olmak üzere dış baskılara karşı güvenceler, yargının bağımsız ve tarafsız görünüp görünmemesidir.

İstanbul Bildirgesi Uygulama Tedbirlerinin 13'üncü maddesine göre, "Yetkin, bağımsız ve tarafsız hâkimler, halkın adalet yönetimine güvenmesini ve bu güvenin sürmesini sağlamak için vazgeçilmez önem taşımaktadır."

İstanbul Bildirgesinin 13'üncü ilkesine göre, "Hâkimlerin atanma prosedürü şeffaf olmalıdır." Bu ilkeye ilişkin açıklama şu şekildedir: "Adayların yargı görevine seçilme şartlarının şeffaf olması gerektiği hakkında genel mutabakat vardır. Bu süreçte şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlamak amacıyla yüksek yargı görevine aday olan kişilerde aranan nitelikler de dâhil olmak üzere, atama ve seçim kriterleri herkesin erişimine açık olmalıdır."

Hakimlik ve özellikle yüksek mahkeme üyeliği gibi üst veya kritik görevler söz konusu olduğunda toplumun kimin, neden, hangi özelliklerinden dolayı o göreve atandığını veya seçildiğini bilmeye hakkı vardır. Oluşturulacak şeffaf süreçler, atama veya seçimi yapan makamların da topluma karşı hesap verebilirliğini sağlar.

Değişen Dünya ve Hukuk Sistemi

Hepimizin bildiği üzere içinde bulunduğumuz çağ, "bilgi çağı" ya da "dijital çağ" olarak ifade edilmektedir. Şu an, 4'üncü sanayi devrimini yaşıyoruz. Yapay zekâ, robotik, özerk taşıtlar, 3D yazıcılar, nanoteknoloji gibi saymakla bitmeyen yenilikler, içinde bulunduğumuz çağı anlamak için çok ciddi zaman ve emek harcamamızı gerektirmektedir. Günümüzde hem uzmanlığa duyulan ihtiyaç artmış hem de uzmanlık alanları hızla çeşitlenmeye başlamıştır.

Öte yandan ileri teknoloji pek çok hukuki soruna neden olabilmektedir. Özel hayat, aile hayatı, haberleşme ve konut dokunulmazlığı hakkı, gelişen teknolojik araçlar sebebiyle ciddi bir risk altına girmiştir. En küçük bir bilgi, dakikalar içerisinde dünyanın dört bir yanına ulaşabilmektedir. Biz hukukçuların, bu gelişmelerin farkında olması ve temel hakları korumak amacıyla etkili ve evrensel stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. Yargıtay'da kurduğumuz İnsan Hakları Komisyonu'nun faaliyetleri çerçevesinde hukuktaki gelişmelerin gerisinde kalmamak için büyük özen gösteriyoruz.

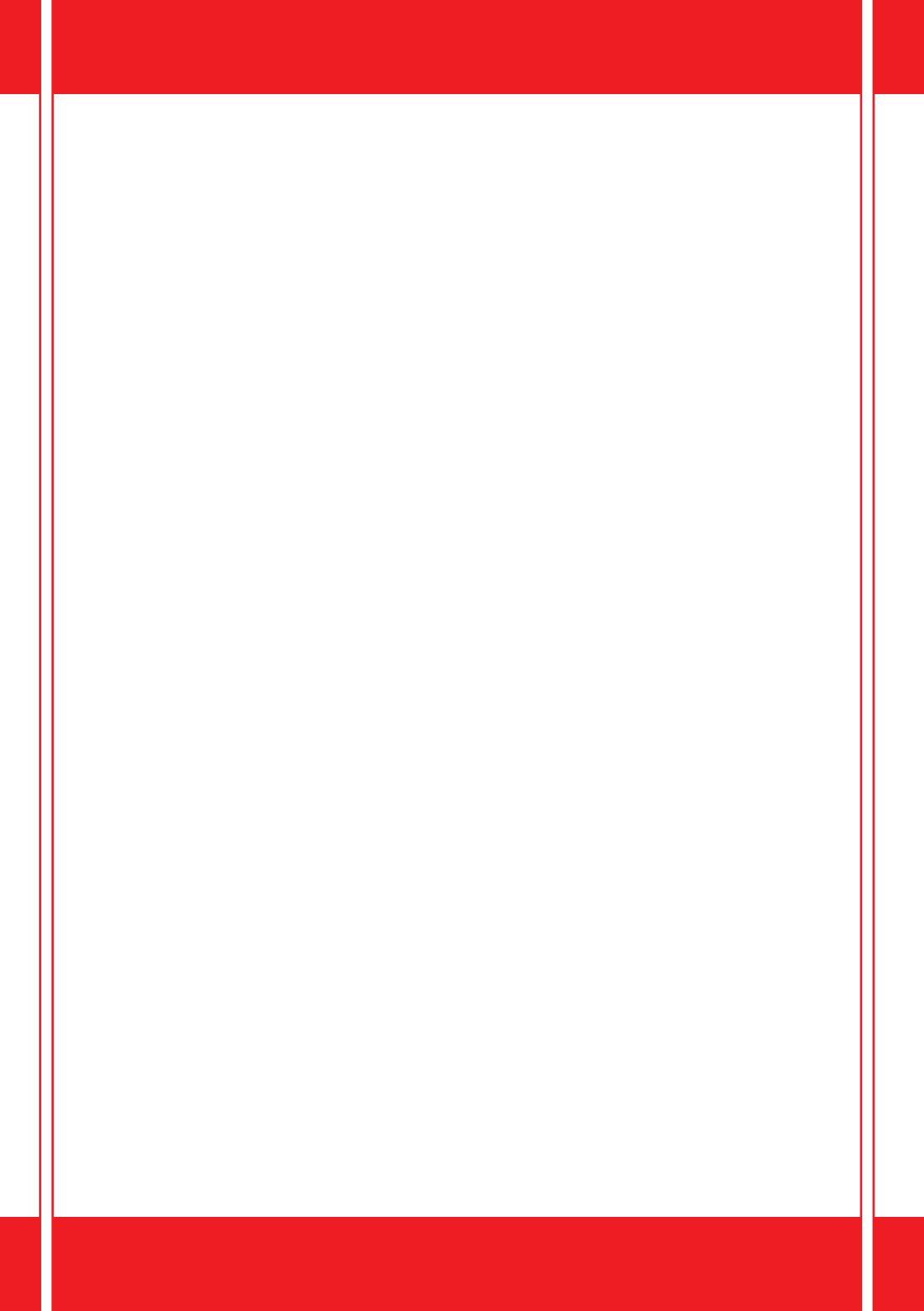
Sonuç ve Teşekkür

150 yıllık köklü bir tarihe ve oldukça güçlü bir hukuk kültürüne sahip olan Yargıtay mensuplarının en büyük dileği, dünya durdukça, büyük Türk Milletine nesiller boyunca adalet ve özgürlük sağlamaktır.

Kurumların başarılı olabilmeleri için geleceklerini planlamaları bir zorunluluktur. Geleceğini düşünmeyen kurumların, geleceği olamaz. Tüm Yargıtay ailesi olarak bu gerçeğin farkındayız. Geçmişten aldığımız güç ve kendine güven duygusu ile geleceğimizi inşa etmeye devam edeceğiz. Bugünlerde, bir yandan Yargıtay binasının yapımına başlarken, diğer yandan da en ileri adalet standartlarını karşılamak amacıyla başta etik, şeffaflık ve adalet yönetimi olmak üzere modern çağın gerektirdiği diğer yenilikleri gerçekleştirmenin haklı gururunu yaşıyoruz.

Sözlerime burada son verirken, tüm konuklarımızı saygıyla selamlıyorum. Engin bilgi birikimlerini çok değerli konuklarımızla paylaşma nezaketini gösteren yetkin ve seçkin bilim insanlarımıza ne kadar teşekkür etsem azdır. Ayrıca, bizleri yalnız bırakmayan kıymetli dostlarımıza ve bir ferdi olmaktan büyük onur ve mutluluk duyduğum Yargıtay ailesine çok teşekkür ediyorum.

Yargıtay'ın 150'nci yılı hepimize kutlu olsun!

150
2018 Yıl

